

Stanowisko EAPN

Prawa socjalne w samym sercu Europy!

Odpowiedź EAPN na Europejski Filar Praw Socjalnych

Wrzesień/październik 2017

Europejska Sieć Przeciwdziałania Ubóstwu

WPROWADZENIE

Europejski Filar Praw Socjalnych jest flagową inicjatywą społeczną Komisji Europejskiej, ogłoszoną po raz pierwszy przez prezydenta Jean-Claude'a Junckera we wrześniu 2015 r. podczas orędzia o stanie Unii. Jego intencją było podjęcie szeroko zakrojonych starań o zapewnienie Europie najwyższego standardu socjalnego. Po przeprowadzeniu w 2016 r. konsultacji społecznych dotyczących projektu wniosku, Komisja Europejska 26 kwietnia 2017 r. przyjęła i zaczęła tworzyć pakiet inicjatyw dotyczących Europejskiego Filaru Praw Socjalnych. Został on przyjęty w tym samym czasie, co dokument Komisji dotyczący społecznego wymiaru Europy w ramach Białej Księgi w sprawie przyszłości Europy. Uważamy, że obydwa te elementy (Europejski Filar Praw Socjalnych i dokument dotyczący społecznego wymiaru Europy) muszą być ze sobą powiązane, jeśli mają wywierać rzeczywisty wpływ na politykę UE. Nasza odpowiedź odnosi się do obydwu z nich.

- Filar jest zbiorem zasad opracowanych przez Komisję w formie komunikatu i zalecenia¹. Jego celem jest zwiększenie odpowiedzialności instytucji unijnych (Parlament Europejski, Rada Europejska i Komisja Europejska) i państw członkowskich. Zalecenia mają zostać przyjęte przez instytucje i państwa członkowskie do końca roku.
- Wytyczne i zalecenia dotyczące proponowanych 20. zasad mają być realizowane w ramach europejskiego semestru oraz poprzez dialog społeczny. Fundusze unijne również zostaną wykorzystane do wsparcia zasad, a zestaw wskaźników dotyczących sytuacji społecznej pomoże monitorować postępy w realizacji.
- Główna odpowiedzialność za realizację spoczywa na rządach państw członkowskich, jednakże pakiet zawiera również cztery propozycje inicjatyw ustawodawczych UE dotyczących: równowagi pomiędzy życiem rodzinnym a zawodowym, dostępu pracowników zatrudnionych w niestandardowych warunkach do ochrony socjalnej, informowania o prawach pracowniczych od początku zatrudnienia, oraz zmian w dyrektywie w sprawie czasu pracy.
- Powstały również dwa dokumenty robocze na użytek służb Komisji dotyczące realizacji zalecenia o aktywnej integracji² i inwestowaniu w dzieci³.
- Jednocześnie w ramach inicjatywy "Przyszłość Europy" opracowano dokument dotyczący społecznego wymiaru Europy, obejmujący 3 scenariusze działania⁴.
- Na szczycie na rzecz sprawiedliwego zatrudnienia i wzrostu w Göteborgu 17 listopada nastąpi uroczyste podpisanie Międzyinstytucjonalnej Proklamacji w sprawie Europejskiego Filara Praw Społecznych⁵.

¹ Zalecenie Komisji (UE) 2017/761 z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych.

² Commission Staff Working Document on the implementation of the 2008 Commission Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market.

³ Commission Staff Working Document Taking stock of the 2013 Recommendation on "Investing in children: breaking the cycle of disadvantage".

⁴ Reflection Paper on the Social Dimension of Europe.

⁵ Program wydarzenia <https://www.socialsummit17.se/programme/>.

OCENA EAPN

Streszczenie

EAPN wraz ze swymi członkami aktywnie uczestniczyła w konsultacjach publicznych na szczeblu krajowym i unijnym⁶. W naszej publikacji z września 2016 roku zaproponowaliśmy 4 kluczowe kroki, aby Filar odniósł sukces. Są to:

- 1) Stworzenie nowego paradygmatu – Strategia UE z wizją zmiany;
- 2) Inwestowanie w konkretne działania chroniące standardy socjalne;
- 3) Wykorzystanie funduszy unijnych do realizacji praw socjalnych;
- 4) Ochrona prawdziwej demokracji i uczestnictwa.

Propozycjom Komisji daleko do prawdziwej wizji zmiany, która spowodowałaby szybką poprawę realizacji praw socjalnych i standardów życia mieszkańców UE. **EAPN przyjmuje jednak z zadowoleniem cały pakiet, jako dowód zaangażowania Unii w konkretne działania w zakresie realizacji w Europie najwyższych standardów socjalnych** oraz wspieranie zblizania do siebie i stałej poprawy standardów krajowych.

EAPN niepokoi jednak **ograniczony zakres Filaru Praw Socjalnych**, w szczególności zwracamy uwagę na pominięcie konieczności zagwarantowania praw podstawowych imigrantom, kwestii ochrony przed handlem ludźmi i niewolnictwem. Treść niektórych zasad również wzbudza wątpliwości. Obecnie naszym głównym celem jest zapewnienie **rzeczywistej realizacji i efektów poprzez zagwarantowanie spójności polityki gospodarczej i społecznej UE oraz zarządzania nią z udziałem osób doświadczających ubóstwa i innych problemów socjalnych, a także ich organizacji**. Europejski filar socjalny będzie wymagał silnego zaangażowania państw członkowskich i wszystkich trzech instytucji unijnych, jeśli ma **wyjść poza ogólne „zasady” i przekształcić się w ramy prawne**. Ich celem powinno być **wywarcie realnego wpływu na poziom życia ludzi i ich prawo do godnego życia bez ubóstwa**, a także ochrona przed negatywnymi skutkami polityki oszczędności i innych programów, podważających wymienione cele.

Ogólna ocena

Mocne strony

- EAPN z zadowoleniem przyjmuje zdecydowane słowa na temat potrzeby postępu społecznego poprzez wzmocnienie polityki społecznej oraz uznanie rosnącego ubóstwa i nierówności za kluczowe wyzwanie dla UE;
- Z zadowoleniem przyjmujemy poprawki w projekcie dotyczące 20 dziedzin polityki społecznej wspierających kluczowe prawa. Wśród nich znalazły się:
 - Przeformułowanie trzeciego rozdziału w celu podkreślenia prawa do ochrony socjalnej i rezygnacja z akcentowania napięcia pomiędzy odpowiednią jakością a kosztami usług⁷;

6 <http://www.eapn.eu/last-chance-for-social-europe-eapn-statement-on-european-pillar-of-social-rights/>

7 Zmiana tytułu z "Zapewnienie odpowiedniej i trwałej ochrony socjalnej" na „Ochrona socjalna i integracja społeczna”.

- Dodanie zasady uznającej, że dzieci mają prawo do ochrony przed ubóstwem;
 - Propozycja prawa do ochrony socjalnej odnoszącego się do wszystkich zatrudnionych;
 - Prawo do odpowiedniego i wystarczająco długo wypłacanego zasiłku dla bezrobotnych;
 - Wyraźne sformułowanie prawa do minimalnego dochodu zapewniającego godne życie;
 - Uwzględnienie dostępu do mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej oraz odpowiednie schronienie i usługi na rzecz osób bezdomnych;
 - Dostęp do podstawowych usług wysokiej jakości, w tym usług finansowych;
 - Ustanowienie odrębnej zasady dotyczącej równości płci, która ułatwi rozwiązywanie kwestii dyskryminacji i feminizacji ubóstwa;
- Z zadowoleniem zauważamy większą konkretność informacji dotyczących zastosowania zestawu wskaźników do monitorowania efektów na podstawie krajowej sprawozdawczości. Cieszy nas również sugestia, że fundusze unijne zostaną odpowiednio dostosowane. Nadal jednak konieczne jest doprecyzowanie kilku kwestii w celu wypracowania systematycznego podejścia dla każdej z zasad Filara, a także stworzenie powiązań pomiędzy proponowanym wskaźnikami, a tymi, które już są stosowane.
 - Pozytywnym krokiem naprzód wydają się wnioski ustawodawcze dotyczące równowagi między życiem prywatnym i zawodowym, wspierające dzielenie obowiązków opiekuńczych przez rodziców, urlop rodzicielski, ze szczególnym uwzględnieniem roli ojca, dostęp do ochrony socjalnej rozszerzony na nietypowe formy zatrudnienia i osoby samozatrudnione, jak również konieczność dostarczenia pisemnej informacji o prawach pracowniczych od początku zatrudnienia i dyrektywa w sprawie czasu pracy.
 - Dokumenty robocze służb Komisji dotyczące aktywnej integracji i inwestowania w dzieci zawierają przydatne oceny realizacji tych kluczowych strategii polityki społecznej. Podkreślają znaczenie działań UE, jako ukierunkowujących politykę państw członkowskich, szczególnie jeśli są one powiązane z finansowaniem z funduszy UE.

Słabe strony / Czego brakuje

- Głównym problemem jest to, że Europejski Filar Praw Socjalnych pozostaje uroczystą proklamacją, zbiorem dobrowolnych zasad, a nie zobowiązaniem wiążącym wszystkich interesariuszy. W obecnej postaci stanowić będzie słabą gwarancję standardów socjalnych dla osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego.
- Obecnie proponowane inicjatywy legislacyjne są ważne, ale raczej nie będą miały większego wpływu na poziom życia dużej liczby osób ubogich, które nie pracują, albo mają pracę niskiej jakości. Zwracamy uwagę na brak propozycji dyrektywy ramowej w sprawie dochodu minimalnego, czy unijnych ram dotyczących wynagrodzenia minimalnego.
- Chociaż Europejski Filar Praw Socjalnych w przyszłości ma objąć całą Europę, to początkowo koncentrowano się wyłącznie na strefie euro. Stanowi to duże zagrożenie dla konwergencji społecznej i spójności pomiędzy państwami członkowskimi, stwarzając okazję do dumpingu socjalnego.
- Ubóstwo i wykluczenie społeczne (jeśli nie dotyczą dzieci) mają w omawianych dokumentach mniejsze znaczenie. Brak wyraźnego odniesienia do celów strategii Europa 2020, w szczególności celu redukcji ubóstwa, więc nie wiadomo, w jaki sposób zostanie zagwarantowana spójność obecnej polityki z nowymi inicjatywami. Brak również powiązań z Agendą ONZ na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030.

- W ogólnym bilansie wszystkich trzech obszarów praca uzyskała większy priorytet (2 obszary związane z pracą) niż ochrona socjalna i dostęp do usług⁸. Chociaż ogólna liczba zasad jest równa (tj. 10 dla rozdziałów 1 i 2 i 10 dla rozdziału 3), brakuje równowagi w zakresie priorytetów i wskaźników. Kluczowe znaczenie będzie miało równoważenie tych dysproporcji przy planowaniu działań.
- Brak konkretnych propozycji dla wielu zasad. Członkowie EAPN podkreślają zwłaszcza obszar dochodu minimalnego i ochrony socjalnej.
- Nadal niejasny pozostaje sposób wdrażania zasad. Kluczowy ma być europejski semestr, jednak bez jasnych propozycji co do sposobu realizacji. Europejski semestr już w chwili obecnej ma trudność z realizacją bieżących celów socjalnych przy zmniejszonej liczbie zaleceń dla poszczególnych państw i słabej implementacji.
- "Nowy" zestaw wskaźników w zakresie sytuacji społecznej nie odnosi się do istniejących już zestawów obecnie stosowanych w ramach otwartej metody koordynacji i europejskiego semestru (monitoring wyników ochrony socjalnej, monitoring wyników zatrudnienia⁹).
- Brak szczegółowych informacji na temat tego, jak Filar wpłynie na realizację polityki spójności i polityki makroekonomicznej, aby umacniały, a nie naruszały prawa socjalne. Szczególnie niebezpieczny jest fakt, że Pakt na rzecz Stabilności i Wzrostu nie da państwom członkowskim niezbędnej przestrzeni fiskalnej do realizacji ambitnych inwestycji publicznych w celu zagwarantowania praw socjalnych.
- Za małą wagę przypisano dialogowi obywatelskiemu, który nie jest traktowany na równi z dialogiem społecznym, choć nieco więcej wspomina się o nim w dokumencie roboczym służb Komisji. Może to demotywować organizacje pozarządowe i podważać zaufanie z ich strony. Na wcześniejszym etapie były one aktywnie zachęcane do udziału w konsultacjach i krajowych spotkaniach dyskusyjnych. Bez stałego wsparcia ich uczestnictwa możemy to utracić.
- Samych zainteresowanych, których dotyczy brak realizacji praw socjalnych, martwi brak koncentracji na wspieraniu bezpośredniego uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego.
- Niepokojący jest również brak związku z procesem refleksji nad Przyszłością Europy (np. podczas szczytu w Göteborgu, gdzie Filar ma być proklamowany) pomimo oczywistego związku z filarem.
- Zbyt często celem nadrzędnym wydaje się być „modernizacja i restrukturyzacja” rynków pracy i usług ochrony socjalnej w celu wspierania wzrostu gospodarczego (nowa wersja modelu "flexicurity"). Celem powinno być umiejscowienie praw i standardów społecznych w samym centrum polityki UE.

⁸ W programie Szczytu w Göteborgu przewidziano dyskusję wyłącznie na tematy związane z pracą.

⁹ Social Protection Performance Monitor, Employment Performance Monitor.

PIĘĆ NAJWAŻNIEJSZYCH ZALECEŃ

Priorytetem Europejskiego Filaru Praw Socjalnych powinna być jego realizacja

Ponaglamy Komisję Europejską, Parlament Europejski i Radę Europejską, by przy aktywnej pomocy wszystkich państw członkowskich zdecydowanie poparty Europejski Filar Praw Socjalnych jako porozumienie wielu instytucji i aby pracowały wspólnie z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszami na rzecz zapewnienia Filarowi poparcia niezbędnego, aby miał on realny wpływ na życie ludzi.

- 1) Jednoznaczna interpretacja kluczowych standardów socjalnych związanych z aktywną integracją;
- 2) Zapewnienie spójności polityki gospodarczej i społecznej w ramach europejskiego semestru i opracowanie planu realizacji;
- 3) Lepsze zastosowanie wskaźników monitorujących;
- 4) Ambitne propozycje ustawodawcze postulujące zagwarantowanie ochrony socjalnej i minimalnego dochodu dla wszystkich;
- 5) Wyższy priorytet dla dobrego zarządzania i uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i ich NGO

1) Jednoznaczna interpretacja kluczowych standardów socjalnych związanych z aktywną integracją

EAPN zdecydowanie podkreśla znaczenie promowania pozytywnej interpretacji zasad Filara dotyczących kluczowych obszarów o bezpośrednim wpływie na poziom życia ludności i możliwość ograniczenia ubóstwa. Popieramy nawiązania do zalecenia Rady dotyczącego aktywnej integracji, jako kluczowe dla realizacji zasad, zapewnienia dostępu do odpowiedniego dochodu minimalnego i ochrony socjalnej, wysokiej jakości miejsc pracy i usług. Członkowie EAPN zwrócili także uwagę na następujące zasady jako wymagające pozytywnej interpretacji w celu ukierunkowania działań instytucji unijnych i międzynarodowych na etapie wdrażania:

- 1) **Dochód minimalny** – konkretyzacja zagadnienia zachęt do pracy zgodnie z zaleceniem w sprawie aktywnej integracji.
- 2) **Ochrona socjalna** – uwzględnienie osób niepracujących.
- 3) **Dostęp do usług podstawowych** – usługi powinny być dostępne cenowo.
- 4) **Sprawiedliwe płace** – płaca minimalna powinna być wyższa od zasiłków z pomocy społecznej, a ta powinna być na poziomie minimalnych kosztów utrzymania.
- 5) **Edukacja, szkolenia, uczenie się przez całe życie** – uwzględnienie koncepcji edukacji drugiej szansy ze wsparciem finansowym.

Szczegółowe propozycje i uzasadnienia dotyczące konkretnych zasad zamieszczone zostały w tabeli w załączniku.

2) Zapewnienie spójności polityki gospodarczej i społecznej w ramach europejskiego semestru i opracowanie planu realizacji

Europejski semestr ma być głównym instrumentem realizacji zasad Filaru. Zarządzanie w ramach semestru jest obecnie najbardziej wszechstronnym z miękkich instrumentów koordynacji polityki UE. Większy priorytet ma jednak Pakt na rzecz Stabilności i Wzrostu, gdzie niewiele uwagi poświęca się wpływowi społecznemu – temu, kto na tej polityce korzysta, a kto traci. To właśnie niektóre z rozwiązań polityki gospodarczej są w dużej mierze odpowiedzialne za szkodliwe programy oszczędnościowe. To one przyczyniły się bezpośrednio do nieudanej realizacji celu redukcji ubóstwa Strategii Europa 2020.

Potrzebne będą nowe rozwiązania, aby zapewnić, że Unia poważnie traktuje prawa socjalne. Powinny mieć one pozycję równą programom gospodarczym, a nie być im podporządkowane. Należy również skutecznie włączać prawa socjalne do głównego nurtu polityki we wszystkich obszarach. Konieczne jest spójne powiązanie dalszego wdrażania bieżących celów społecznych strategii Europa 2020 z Agendą Zrównoważonego Rozwoju 2030. Zapewnienie spójności w polityce społecznej i gospodarczej powinno dotyczyć wszystkich etapów europejskiego semestru poprzez przyjęcie szczegółowego planu działania. Ma on określić, w jaki sposób każda zasada Filara będzie wdrażana i monitorowana w ramach europejskiego semestru, począwszy od rocznego raportu o wzroście gospodarczym, poprzez krajowe programy reform, sprawozdania krajowe, po zalecenia dla poszczególnych państw. Analiza porównawcza i wymiana najlepszych praktyk, a także monitorowanie postępów wspierane przez nowe wskaźniki zostaną uwzględnione w corocznym wspólnym raporcie o zatrudnieniu. Proces ten musi być przejrzysty, jasny i zrozumiały, w równym stopniu uwzględniający prawa socjalne i redukcję ubóstwa, jeśli ma on przynieść postępy i zyskać wiarygodność.

NAJWAŻNIEJSZE ZALECENIA

Rada Europejska i Parlament Europejski

- **Przyjęcie proklamacji międzyinstytucjonalnej i uzgodnienie z Komisją Europejską planu działania**, który będzie szczegółowo określał, w jaki sposób instytucje UE będą wspierać etap wdrażania.
- **Popieranie spójnej wizji społeczno-ekonomicznej** oraz zagwarantowanie, by osiągnięcie celów gospodarczych przyczyniało się do realizacji praw socjalnych i redukcji ubóstwa.
- **Naciskanie na państwa członkowskie, aby przeznaczały większe środki na konieczne inwestycje społeczne**, mające na celu zagwarantowanie praw socjalnych, zamiast dalszych cięć.

Komisja Europejska

- Zmiana nazwy i tematyki głównego dokumentu europejskiego semestru w celu uwzględnienia nowego, równoważnego ukierunkowania na prawa socjalne, tj. zmiana nazwy/zastąpienie rocznej analizy wzrostu gospodarczego roczną analizą postępu w zakresie praw socjalnych i rozwoju gospodarczego.
- **Wbudowanie ewaluacji wpływu społecznego (kto traci, kto zyskuje) w celu zapobieżenia potencjalnym negatywnym skutkom** programów polityki makroekonomicznej oraz dla zapewnienia ich spójności w zakresie realizacji praw socjalnych i redukcji ubóstwa. Równolegle należy zachować elastyczność fiskalną w

ramach Paktu na rzecz Stabilności i Wzrostu, aby można było zwiększać inwestycje społeczne w celu zagwarantowania praw socjalnych.

- **Stworzenie przejrzystego planu realizacji** w ramach europejskiego semestru, określającego cele, kluczowe działania, rolę najważniejszych instytucji i interesariuszy wraz ze szczegółowymi harmonogramami. Plan ten powinien zawierać wytyczne określające szczegółowo, w jaki sposób wszystkie zasady Filaru i cele Strategii Europa 2020 mają być monitorowane i realizowane na równi z celami gospodarczymi – w rocznej analizie wzrostu, realizacji krajowych programów reform, sprawozdań krajowych i zaleceń dla poszczególnych krajów.

3) Lepsze zastosowanie wskaźników monitorujących

EAPN z zadowoleniem przyjmuje propozycję nowego zestawu wskaźników w zakresie sytuacji społecznej jako kluczowego instrumentu wspierającego spójne monitorowanie i analizę porównawczą danych do wspólnego raportu o zatrudnieniu. Pragniemy jednak podnieść kilka ważnych kwestii:

- Po pierwsze, jest to zmieniona wersja wcześniej proponowanych wskaźników¹⁰, stąd powiązania pomiędzy nimi i zasadami Filara są bardzo słabe.
- Po drugie, brakuje nam bardzo ważnych wskaźników odnoszących się do głównych obszarów priorytetowych EAPN związanych z aktywną integracją, takich jak np.: adekwatność dochodu minimalnego i świadczeń dla bezrobotnych, dostęp do usług, jak również wskaźników mierzących ubóstwo wśród dzieci, bezdomność czy równość płci.
- Po trzecie, niepokoi nas brak odniesienia do obecnie istniejących kompleksowych wskaźników opracowanych w ramach otwartej metody koordynacji przez Komitet ds. Ochrony Socjalnej i Komitet ds. Zatrudnienia, takich jak monitoring wyników ochrony socjalnej, czy monitoring wyników zatrudnienia (EPM), czy też cele i wskaźniki będące częścią Agendy 2030, albo wskaźnik równości płci EIGE. Chcemy wiedzieć, w jaki sposób zapewniona zostanie koordynacja między tymi instrumentami.
- Po czwarte, opóźnienie w gromadzeniu danych na temat wskaźników społecznych w porównaniu ze wskaźnikami dotyczącymi zatrudnienia jest główną przeszkodą w skutecznej realizacji polityki społecznej i jej monitorowaniu. Wymaga to nowych nakładów.
- Po piąte i najważniejsze, o ile wskaźniki są niezbędne do monitorowania postępów, w ostatecznym rozrachunku chodzi o to, czy i w jaki sposób polityka będzie reagować na ich zmiany.

NAJWAŻNIEJSZE ZALECENIA

Komisja Europejska i Rada Europejska

- **Dopilnowanie, aby wszystkie prawa/zasady socjalne zostały uwzględnione za pomocą odpowiednich wskaźników przewodnich** i przedstawione w ramach zestawu kluczowych wskaźników.

10 Komunikat Komisji dotyczący socjalnego wymiaru Unii gospodarczej i monetarnej z 2.10.2013: http://ec.europa.eu/archives/commission_2010-2014/president/news/archives/2013/10/pdf/20131002_1-emu_en.pdf

- **Podjęcie pilnych działań w celu zwiększenia aktualności danych dotyczących ubóstwa i wykluczenia społecznego**, na równi z danymi gospodarczymi i danymi dotyczącymi zatrudnienia.
- **Opracowanie planu działania diagnozującego istniejące braki** oraz szczegółowego harmonogramu opracowywania nowych kluczowych wskaźników z udziałem zainteresowanych stron społeczeństwa obywatelskiego.
- Najważniejszymi obszarami priorytetowymi dla EAPN są:
 - **Utrzymanie wszystkich wskaźników strategii Europa 2020 dotyczących ubóstwa** (tj. 3 wskaźniki: zagrożenia ubóstwem, pogłębionej deprivacji materialnej i bardzo niskiej intensywności pracy), przy odrębnym monitorowaniu każdego z nich, przy czym priorytetowo należy potraktować dwa pierwsze, bezpośrednie wskaźniki ubóstwa.
 - **Rozważenie dodatkowych wskaźników uwzględniających ubóstwo skrajne**, np. trwałości lub intensywności ubóstwa i bezdomności;
 - **Włączenie ubóstwa pracujących do głównych wskaźników**;
 - **Opracowanie nowych wskaźników i wspólnej metodologii analizy porównawczej, mierzących adekwatność dochodu minimalnego** w odniesieniu do granicy zagrożenia ubóstwem (60% mediany dochodu) i pogłębionej deprivacji materialnej w połączeniu ze wspólnymi unijnymi ramami i metodologią minimalnych standardów życia;¹¹
 - **Priorytetowe traktowanie podobnych wskaźników służących do pomiaru adekwatności ochrony socjalnej i zasiłków dla bezrobotnych**;
 - **Uwzględnienie wskaźnika ubóstwa wśród dzieci i opieki nad dziećmi (w oparciu o wskaźnik zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym dotyczący dzieci)**;
 - **W zakresie równości płci wykorzystanie wskaźnika równości płci EIGE¹²** z uwzględnieniem płci i wieku we wszystkich wskaźnikach, w szczególności we wskaźnikach ubóstwa.
- **Określenie sposobu koordynacji w celu zapewnienia spójności z istniejącymi już mechanizmami**, takimi jak monitoring wyników ochrony socjalnej (SPPM), czy monitoring wyników zatrudnienia (EPM), poprzez uczynienie z nich głównego punktu odniesienia dla nowych wskaźników.
- **Określenie jasnego mechanizmu uruchamiania zaleceń dla państw członkowskich (w tym CSR) w reakcji na wartości wskaźników**, takich jak określony poziom luki w stosunku do średniej, czy zmiany sygnalizującej pogorszenie sytuacji, w przypadku którego automatycznie zostaną aktywowane zalecenia dotyczące danej polityki.

4) Ambitne propozycje legislacji, gwarantujące prawo do odpowiedniego zabezpieczenia socjalnego i minimalnego dochodu dla wszystkich

EAPN z zadowoleniem przyjmuje zapowiedzi nowych dyrektyw towarzyszące Filarowi Praw Socjalnych. Oczekujemy jednak konkretnych propozycji legislacyjnych, które będą miały bezpośredni wpływ na poziom życia obywateli i aktywnie przyczynią się do redukcji ubóstwa i

11 W Polsce jest to minimum socjalne i minimum egzystencji. Dokument przedstawiający stanowisko EMIN w sprawie europejskiego filaru praw socjalnych (czerwiec 2017 r.): <https://emin-eu.net/2017/06/30/emin-response-to-the-european-pillar-of-social-rights/emin-position-on-epsr-final-june-2017/>

12 <http://eige.europa.eu/gender-statistics/gender-equality-index>

nierówności. Ma to kluczowe znaczenie nie tylko dla postępu w zakresie praw socjalnych, ale również dla wspierania lepszego, bardziej zrównoważonego i bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju gospodarki. EAPN z niecierpliwością oczekuje na wnioski Komisji w sprawie dostępu do ochrony socjalnej. Mamy nadzieję, że podjęte zostaną zdecydowane działania mające na celu wprowadzenie **wspólnego prawa do ochrony socjalnej** dla wszystkich pracujących, łącznie z osobami zatrudnionymi w niepewnych warunkach, na umowach tymczasowych, w fikcyjnym samozatrudnieniu, którzy obecnie nie mają prawa do odpowiedniego zatrudnienia lub ochrony socjalnej. Niestety propozycja ta nie obejmuje osób, które nie mogą pracować albo nie są w stanie znaleźć godnego zatrudnienia, i które potrzebują ochrony socjalnej przez całe życie. Mamy nadzieję, że wniosek ten będzie pierwszym krokiem do opracowania ambitnych ram prawnych, gwarantujących prawo do odpowiedniego dochodu minimalnego, oraz do ochrony socjalnej dla wszystkich, niezależnie od statusu zatrudnienia.

NAJWAŻNIEJSZE ZALECENIA

Komisja Europejska

- **Zaproponowanie aktów prawnych dotyczących "dostępu do ochrony socjalnej", które zagwarantują wszystkim prawo do odpowiedniej ochrony socjalnej, niezależnie od statusu zatrudnienia.**
- **Zapewnienie równości kluczowych praw w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej, w tym prawa do mieszkania i opieki zdrowotnej dla osób niezdolnych do pracy w przedłożonych propozycjach.**
- **Wspieranie prac nad propozycją dotyczącą unijnych ram prawnych w zakresie odpowiedniego dochodu minimalnego, w oparciu o wspólnie uzgodnioną definicję, wskaźniki i metodologię analizy porównawczej adekwatności, zasięgu i korzystania z uprawnień do pomocy.**
- **Dalsza praca nad koncepcją unijnego zasiłku dla bezrobotnych finansowanego z własnych źródeł UE.**

Rada Europejska

- **Wspieranie wniosków Komisji dotyczących wymienionych wyżej ram prawnych i zagwarantowanie ich wdrożenia.**

5) Priorytet dla dobrego zarządzania i kluczowej roli osób doświadczających ubóstwa i ich organizacji.

Wiele krajowych i europejskich organizacji członkowskich EAPN wzięło aktywny udział w konsultacjach i krajowych spotkaniach dotyczących projektu Europejskiego Filaru Praw Socjalnych. Oczekują one, że ich rola nadal będzie ważna i zostanie uwzględniona również na etapie wdrażania Filaru. EAPN zdaje sobie sprawę z obecnych ograniczeń podstawy traktatowej UE w odniesieniu do priorytetowej roli, jaką przypisuje się partnerom społecznym. Jest jednak oczywiste, że UE nie może uzyskać poparcia w terenie, jeżeli nie są oni aktywnie zaangażowani w proces dialogu zarówno na poziomie krajowym jak i unijnym. Brak wsparcia dla zaangażowania tego rodzaju niesie przekaz, że ludzie nie są ważni lub, że proces decyzyjny w UE wcale ich nie dotyczy. Takie postępowanie prawdopodobnie tylko

pogłębi wyobcowanie UE w przyszłości. Wytyczne europejskiego semestru i wnioski Komisji jasno wskazują na ogromne znaczenie roli społeczeństwa obywatelskiego. Deficyt demokracji staje się tu nadrzędnym wyzwaniem, zagrażającym przyszłości UE. Zdaniem EAPN nie można osiągnąć żadnego postępu w zakresie redukcji ubóstwa, gwarantowania praw socjalnych, a nawet przyszłości projektu europejskiego, jeśli nie zostanie spełniony warunek wstępny, jakim jest **skuteczny udział społeczeństwa obywatelskiego, począwszy od osób doświadczających ubóstwa i negocjowania ich praw człowieka.**

NAJWAŻNIEJSZE ZALECENIA

Komisja Europejska

- **Uczynienie organizacji pozarządowych i osób doświadczających ubóstwa partnerami na wszystkich etapach** (projektowania, realizacji i monitorowania) procesów legislacyjnych dotyczących praw socjalnych, standardów socjalnych i redukcji ubóstwa, obecnych w europejskim semestrze i odzwierciedlenie tego w wytycznych.
- **Opracowanie konkretnych wytycznych i wskaźników jakości uczestnictwa** oraz prowadzenie przejrzystego monitoringu w ramach europejskiego semestru, zakończonego rocznym sprawozdaniem z postępów w tym zakresie.
- **Inwestowanie w równym stopniu w finansowanie organizacji pozarządowych i angażowanie osób bezpośrednio zagrożonych ubóstwem** i negocjowaniem praw socjalnych na szczeblu krajowym, aby mogli skutecznie angażować się w proces europejskiego semestru.
- **Promowanie wzajemnego uczenia się i wzajemnej oceny**, poprzez ukazywanie przykładów i wyników dobrego uczestnictwa. Uwidacznianie sukcesów na stronie internetowej UE i internetowe narzędzia promowania dobrych praktyk.
- **Wyznaczenie pełnomocników odpowiedzialnych za wspieranie uczestnictwa** w Komisji Europejskiej i innych instytucjach UE, których zadaniem będzie zapewnienie aktywnego uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego: organizacji pozarządowych i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Rada Europejska

- **Aktywne wspieranie sensownego zaangażowania organizacji pozarządowych i osób doświadczających ubóstwa** na szczeblu krajowym w ramach europejskiego semestru i innych procesów.
- **Zgoda na regularny zorganizowany dialog z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania ubóstwu na szczeblu UE**, dotyczący realizacji celów w zakresie ubóstwa i praw socjalnych.
- **Aktywne wspieranie dobrej jakości uczestnictwa** organizacji pozarządowych i osób żyjących w ubóstwie, w tym poprzez przyjęcie wytycznych w tym zakresie i aktywną wymianę wzajemnych ocen i opinii w ramach organów Rady.

Załącznik

Jednoznaczna interpretacja kluczowych standardów socjalnych związanych z aktywną integracją

Przyjęte brzemienie w Filarze Praw Socjalnych	Proponowane przez EAPN brzemienie/interpretacja	Komentarz/uzasadnienie
<p>Dochód minimalny: Każdy, kto nie dysponuje wystarczającymi środkami, ma prawo do odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego godne życie na wszystkich jego etapach oraz skuteczny dostęp do towarów i usług wspierających. W przypadku osób zdolnych do pracy świadczenia związane z dochodem minimalnym powinny być powiązane z zachętami do (ponownego) włączenia się do rynku pracy.</p>	<p>Dochód minimalny: Każdy, kto nie dysponuje wystarczającymi środkami, ma prawo do odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego godne życie na wszystkich jego etapach oraz skuteczny dostęp do towarów i usług wspierających. W przypadku osób zdolnych do pracy świadczenia związane z dochodem minimalnym powinny być powiązane z dostępem do wysokiej jakości usług i programów rynku pracy sprzyjających włączeniu społecznemu, by dać możliwość beneficjentom dochodu minimalnego do (ponownego) włączenia się do zrównoważonego zatrudnienia, które umożliwi im wyjście z ubóstwa. Osobom, które nie mogą pracować, dochód minimalny powinien zapewnić wystarczające zasoby razem ze wsparciem dla uczestnictwa w życiu społecznym.</p>	<p>EAPN wyraża zaniepokojenie¹³ wąską definicją zachęty do ponownej integracji z rynkiem pracy, wskazującej jedynie na zachowanie finansowej zachęty do podjęcia pracy. Zalecenie w sprawie aktywnej integracji słusznie wskazuje na konieczność zapewnienia rynku pracy sprzyjającego włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług, aby beneficjenci dochodu minimalnego mieli równe szanse w staraniach o pracę.¹⁴ EAPN pragnie podkreślić konieczność zapewnienia spójności propozycji z zaleceniem w sprawie aktywnej integracji w kwestii osób niezdolnych do pracy, odpowiedności dochodu i udziału w życiu społecznym.</p>
<p>Ochrona socjalna: Bez względu na rodzaj i czas trwania ich stosunku pracy, pracownicy i, w porównywalnych warunkach, osoby samozatrudnione mają prawo do odpowiedniej</p>	<p>Ochrona socjalna: Bez względu na rodzaj i czas trwania ich stosunku pracy, wszyscy pracownicy, łącznie z osobami samozatrudnionymi, mają prawo do odpowiedniej</p>	<p>EAPN z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie do rozszerzenia odpowiedniej ochrony socjalnej na pracowników zatrudnionych na podstawie nietypowych umów i zapewnienie</p>

13 Ta konkretna propozycja została opracowana przez projekt EMIN (Europejska Sieć Dochodu Minimalnego), koordynowany przez EAPN: <https://emin-eu.net/>

14 Źródło: Opinia EMIN dotycząca EFPR (2017)

<p>ochrony socjalnej.</p>	<p>ochrony socjalnej. Osoby, które nie mogą pracować albo opuściły już rynek pracy, mają równe prawo do ochrony socjalnej w tym do ubezpieczeń społecznych, pomocy społecznej, dostępu do mieszkań socjalnych, opieki zdrowotnej i leczenia.</p>	<p>odpowiedniego wsparcia dla osób samozatrudnionych. Pragniemy podkreślić konieczność zapewnienia dostępu do ochrony socjalnej wszystkim pracownikom, również tym zatrudnionym na „umowach śmieciowych”. Jest to kluczowe dla zwalczania rosnącej niepewności zatrudnienia związanej z nowymi formami pracy. Odniesienie do prawa do ochrony socjalnej dla wszystkich, w tym również osób niepozostających w stosunku pracy, jest ważne, aby zapobiegać ubóstwu i zwalczać je. Podstawa traktatowa została zarysowana w dokumencie roboczym, a pojedyncze elementy zostały rozwinięte w innych zasadach, ale należy podkreślić nadrzędną zasadę: dostęp dla wszystkich, niezależnie od statusu zatrudnienia.</p>
<p>Dostęp do niezbędnych usług: Każdy ma prawo dostępu do podstawowych usług dobrej jakości, w tym wody, urządzeń sanitarnych, energii, transportu, usług finansowych i usług łączności cyfrowej. Osoby potrzebujące otrzymają wsparcie w zakresie dostępu do tych usług.</p>	<p>Dostęp do niezbędnych usług: Każdy ma prawo równego dostępu do niedrogich podstawowych usług dobrej jakości, w tym wody, urządzeń sanitarnych, energii, transportu, usług finansowych i usług łączności cyfrowej. Osoby potrzebujące otrzymają wsparcie w zakresie dostępu do tych usług po cenie, na którą będą mogły sobie pozwolić.</p>	<p>Dokument roboczy na potrzeby służb Komisji podkreśla znaczenie obowiązku świadczenia usług w zakresie usług w interesie ogólnym i w interesie gospodarczym zgodnie z zasadami protokołu 26: jakość, bezpieczeństwo, przystępność, równe traktowanie, powszechny dostęp i prawa użytkowników. EAPN Podkreśla, aby położyć nacisk na kwestię jakości, a zwłaszcza przystępności cenowej i równego dostępu dla wszystkich gospodarstw domowych i grup ludności, niezależnie od miejsca</p>

		<p>zamieszkania. Duże obawy wzbudza rosnące ubóstwo energetyczne, ale również dostęp do czystej wody w przystępnej cenie. Dokument podkreśla zobowiązanie do zapewnienia każdemu obywatelowi ciągłego dostępu do podstawowych usług wysokiej jakości po cenach, na które mogą sobie pozwolić. Należy to uwzględnić w interpretacji.</p>
<p>Sprawiedliwe wynagrodzenie: Należy zadbać o odpowiednie płace minimalne, tak by zapewnić zaspokojenie potrzeb pracownika i jego rodziny w świetle krajowych warunków ekonomicznych i społecznych, przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu do zatrudnienia i motywacji do poszukiwania pracy. Należy zapobiegać ubóstwu pracujących. Wszystkie wynagrodzenia są ustalane w sposób przejrzysty i przewidywalny, zgodnie z praktyką krajową i z poszanowaniem autonomii partnerów społecznych.</p>	<p>Sprawiedliwe wynagrodzenie: Należy zadbać o odpowiednie płace minimalne, tak by zapewnić zaspokojenie potrzeb pracownika i jego rodziny w świetle krajowych warunków ekonomicznych i społecznych, przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu do zatrudnienia i pozytywnej hierarchii z gwarantowanym dochodem minimalnym i zintegrowanym wsparciem, jako motywacji do poszukiwania pracy. Należy zapobiegać ubóstwu pracujących. Wszystkie wynagrodzenia są ustalane w sposób przejrzysty i przewidywalny, zgodnie z praktyką krajową i z poszanowaniem autonomii partnerów społecznych.</p>	<p>EAPN przyjmuje z zadowoleniem ważne odniesienie do odpowiedniego poziomu wynagrodzeń, pozwalającego zapewnić godne życie pracownikom i osobom na ich utrzymaniu, jak również postulat walki z ubóstwem osób pracujących. Popieramy metodologię łączącą próg 60% mediany płac z indeksem cenowym i siłą nabywczą dla uzyskania poziomu odniesienia. Można ją łączyć z metodologią budżetów odniesienia. Pozytywna hierarchia oznacza, że płaca minimalna powinna być wyższa od zasiłków, takich jak gwarantowany dochód minimalny, zaś dochód minimalny powinien mieć odpowiednią wysokość, co najmniej równą progowi ubóstwa. Ludzie chcą pracować i przyczyniać się do rozwoju społeczeństwa, więc należy zapewnić im wszechstronne wsparcie i niezbędne usługi wspomagające, w połączeniu z odpowiednimi zasobami finansowymi w ramach strategii pozytywnej</p>

<p>Kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie: Każdy ma prawo do edukacji włączającej, charakteryzującej się dobrą jakością, szkoleń i uczenia się przez całe życie w celu utrzymania i nabywania umiejętności, które pozwolą mu w pełni uczestniczyć w życiu społeczeństwa i skutecznie radzić sobie ze zmianami na rynku pracy.</p>	<p>Kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie: Każdy ma równe prawo do edukacji włączającej, charakteryzującej się dobrą jakością, szkoleń i uczenia się przez całe życie w celu utrzymania i nabywania umiejętności, które pozwolą mu w pełni uczestniczyć w życiu społeczeństwa i skutecznie radzić sobie ze zmianami na rynku pracy. Należy udostępnić możliwości edukacji „drugiej szansy” z wsparciem dochodu. Należy aktywnie zwalczać segregację i dyskryminację w edukacji.</p>	<p>aktywizacji.</p> <p>EAPN z zadowoleniem przyjmuje zmianę brzmienia tej zasady, która obecnie mówi o edukacji jako o prawie, podkreślając jej jakość i włączający charakter, a nie wyłącznie łącząc ją z rynkiem pracy. Uważamy również, że zasada ta mogłaby lepiej wspierać i podkreślać aspekt ciągłości kształcenia poprzez jednoznaczne wymienienie edukacji „drugiej szansy” oraz zapewnienie dostępu do zasobów finansowych, koniecznych żeby kontynuować naukę na późniejszym etapie życia. Należy również lepiej wyjaśnić koncepcję „włączającej” edukacji, poprzez wymienienie równego dostępu (w tym również dla grup w gorszej sytuacji, np. mniejszości etnicznych, dzieci romskich, czy imigrantów). Warto również podkreślić znaczenie zwalczania segregacji i dyskryminacji w edukacji.</p>
---	---	---

KONTAKT

W celu uzyskania dalszych informacji na temat propozycji programowych EAPN, prosimy o kontakt z Sian Jones – EAPN Policy Coordinator: sian.jones@eapn.eu – 0032 (2) 226 58 59.

Wszystkie publikacje i działania EAPN dostępne na stronie: www.eapn.eu

EAPN Polska: www.eapn.org.pl

Europejska Sieć Przeciwdziałania Ubóstwu (EAPN) jest niezależną siecią organizacji pozarządowych (NGO) i grup zaangażowanych w walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w państwach członkowskich Unii Europejskiej, utworzoną w 1990 roku.

Powielanie dozwolone, pod warunkiem odpowiedniego odniesienia się do źródła. Wrzesień 2017 r. Publikacja ta otrzymała wsparcie finansowe z Programu Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych "EaSI" (2014-2020). Komisja Europejska ani żadna osoba działająca w imieniu Komisji nie może być pociągnięta do odpowiedzialności za wykorzystanie informacji zawartych w niniejszej publikacji.